

DOI: 10.33766/2524-0323.99.272-283

УДК: 343.541(477)

Плетенець В. М., доктор юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (м. Дніпро, Україна)

e-mail: viktor_plet@i.ua

ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0002-3619-8624>

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧИХ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ПІДРОЗДІЛАМИ КАРНОГО РОЗШУКУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ

У статті розглянуто особливості взаємодії слідчого з оперативними співробітниками в умовах протидії розслідуванню. На підставі проведеного анкетування співробітників оперативних та слідчих підрозділів наголошено, що останні більше зацікавлені у взаємодії, котра обумовлюється неможливістю вирішення задач кримінального провадження лише проведенням слідчих (розшукових) дій без оперативних заходів.

Зосереджено увагу на необхідності формування продуктивного стилю співпраці, що ґрунтуються на якісному виконанні спільних завдань і взаємних високих якостях співробітників. При тому зауважено, що взаємодіючих суб'єктів характеризує добре розуміння не тільки один одного, а й напрямків їхньої спільної діяльності.

Зауважено, що кожному суб'єкту діяльності притаманний перелік компетенцій, у межах яких застосовуються засоби й методи реалізації певного рівня професійних задач. Наголошено, що усвідомлення необхідності отримання максимально позитивного результату розслідування обумовлює потребу залучення тих осіб, колом повноважень яких не володіє ініціатор взаємодії (у більшості випадків уповноважена особа). Цим формується необхідна для розв'язання відповідних завдань комбінація, сукупність складових якої визначатиметься з огляду на: - індивідуальний у кожному випадку зміст компетенції учасників взаємодії; - наявність мотивації в реалізації поставлених завдань уповноваженою особою; - необхідність врахування факту підпорядкування учасників різним структурним підрозділам одного або різних відомств, що визначає пошук «векторів співпраці» в реалізації спільних завдань; - уміння правильно ставити цілі та визначати шляхи їх реалізації з урахуванням сформованих на відповідному етапі умов розслідування, а також ситуацій протидії; - усвідомлення спільного напрямку діяльності та розуміння один одного кожним учасником виконуваних завдань; - навички прогнозування наслідків, у разі внесення змін у склад учасників взаємодії; - досвід оцінки результативності діяльності як кожного окремого носія компетенцій, так і спільно з іншими.

Зазначено, що особистісні відносини, сформовані на основі симпатії, визначатимуть не тільки продуктивний стиль співпраці, а і якісне виконання спільних завдань, чому сприятимуть взаємні високі якості: діловитість, компетентність, організованість, вимогливість, моральність тощо. Наголошено також, що ефективність співпраці в умовах протидії досудовому розслідуванню може бути оцінена з позиції як профілактики виникнення, так і результативного подолання проявів протидії досудовому розслідуванню.

Ключові слова: організація діяльності, слідчі (розшукові) дії, продуктивна співпраця, компетенції, протидія досудовому розслідуванню, оцінка результативності взаємодії.

Постановка проблеми. Розслідування в сучасних умовах, пов'язане зі значною кількістю викликів і труднощів, суб'єкту розслідування здолати самотужки часто складно, а іноді неможливо. Кількість проваджень, за якими одночасно уповноважені особи здійснюють діяльність, обчислюється сотнями, що визначає необхідність прийняття відповідних організаційних заходів. На здійснення цієї діяльності значною мірою впливає якість взаємодії слідчого з різними підрозділами взагалі та оперативно-розшуковими зокрема. Так, згідно зі статистичними даними Офісу Генерального прокурора України [1], підозра оголошується приблизно у 25 % від загальної кількості зареєстрованих кримінальних правопорушень. Серед причин зазначеного можуть, на нашу думку, бути недоліки здійснення взаємодії між уповноваженими особами й оперативними підрозділами взагалі та в умовах протидії досудовому розслідуванню зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем взаємодії були приділені роботи: Ю. П. Аленіна, К. В. Антонова, О. М. Бандурки, В. П. Бахіна, В. Д. Берназа, В. В. Бірюкова, Т. В. Варфоломєєвої, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, В. Г. Гончаренка, В. А. Журавля, А. В. Іщенко, Н. С. Карпова, В. С. Кузьмичова, Н. І. Клименко, О. Н. Колесниченко, В. О. Коновалової, М. В. Корнієнко, В. В. Лисенка, Л. М. Лобойка, В. К. Лисиченка, В. Г. Лукашевича, Є. Д. Лук'янчикова, Г. А. Матусовського, В. А. Мисливого, П. Я. Мінки, В. Т. Нора, О. В. Одерія, М. В. Салтєвського, М. Я. Сегає, О. П. Снігерьова, В. В. Тищенко, В. М. Тertiшника, Л. Д. Удалової, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітька, М. Є. Шумила та ін.

Не меншої уваги потребує й визначення того, що питанням подолання протидії приділяли свою увагу такі вчені, як: О. В. Александренко, Л. І. Аркуша, А. Ф. Волобуєв, І. В. Грицюк, Р. В. Мудрецький, В. Л. Ортинський, Д. А. Патрелюк, О. В. Пчеліна, О. І. Ромців, Т. І. Савчук, М. С. Чесакова, Р. М. Шехавцов, Б. В. Щур та інші.

Однак у наукових пошуках зазначених авторів питанням організації взаємодії в умовах протидії досудовому розслідуванню не було приділено належної уваги. Це визначає труднощі, з якими стикаються співробітники правоохоронних органів в організації діяльності, що особливо відчувається в умовах протидії досудовому розслідуванню.

Формулювання цілей. Мета даної статті полягає у висвітленні можливостей взаємодії слідчих органів Національної поліції з підрозділами карного розшуку в підвищенні ефективності подолання протидії досудовому розслідуванню.

Виклад основного матеріалу. У великому тлумачному словнику сучасної української мови взаємодія визначається *погодженою дією між ким-, чим-небудь* [2, с. 125]. Зазначане тлумачення доцільно розглядати як спробу узагальнити різні види людської діяльності, що може набувати певних відмінностей для кожного її окремого виду. Так діяльність із розслідування в сучасних умовах передбачає

необхідність участі суб'єктів різних структурних підрозділів різноманітних правоохоронних та/або інших державних органів.

Варто зазначити, що, за криміналістичним енциклопедичним словником, під взаємодією розуміють процес безпосереднього або опосередкованого впливу об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємозумовленість і зв'язок [3, с. 21].

Незважаючи на різноманіття органів та суб'єктів, слідчим Національної поліції, здебільшого, доводиться взаємодіяти із співробітниками карного розшуку, без характерної компетенції яких складно, а іноді неможливо реалізувати завдання кримінального провадження.

Так, як наголошує В. С. Бондар, необхідність взаємодії, як правило, виникає під час вирішення питання щодо відкриття кримінального провадження за оперативними матеріалами; реєстрації матеріалів в ЄРДР, а також при створенні у встановленому порядку СОГ для розслідування найбільш складних кримінальних проваджень [4, с. 195]. Це обумовлює необхідність приділення уваги думкам науковців щодо визначення розглядуваного виду діяльності, у першу чергу, між такими співробітниками Національної поліції, як слідчі та оперуповноважені карного розшуку. Взаємодію слідчого й оперативного підрозділу під час розслідування кримінальних проваджень В. В. Топчий розуміє як засновану на законах і відомчих нормативних актах їх спільну узгоджену діяльність (за цілями, характером, місцем і часом), спрямовану на виконання завдань кримінального судочинства, за керівної та організаційної ролі слідчого й чіткого розмежування компетенцій [5, с. 139].

Поняття взаємодії слідчого та оперативних підрозділів у кримінальному провадженні М. В. Комарова пропонує сприймати як засновану на кримінальному процесуальному законі та відомчих нормативно-правових актах, а також спільності завдань діяльність уповноважених у конкретному кримінальному провадженні суб'єктів, що передбачає ефективне використання заходів, сил, форм, методів і засобів [6, с. 19].

Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів під час проведення слідчих (розшукових) дій, оперативно-розшукових заходів та негласних слідчих (розшукових) дій, на думку О. Яковлева, це взаємодопоміжна, спільна та узгоджена співпраця під час досудового розслідування злочинів із розподілом компетенцій, функцій, повноважень, взаємних обов'язків, яка спрямована на розв'язання завдань кримінального судочинства [7, с. 219].

Незважаючи на різноманіття трактувань терміна «взаємодія» він, найчастіше, розглядається з позиції взаємної, із координацією зусиль, діяльності співробітників різних державних органів, спрямованої на швидке та повне встановлення всіх обставин кримінального правопорушення. Аналізуючи зазначене, слід наголосити на тому, що взаємодія може розглядатися, як структурована спільна діяльність уповноважених осіб та співробітників оперативних підрозділів із спрямуванням зусиль на досягнення постановленої цілі. Наша точка зору підтверджується й позицією Г. А. Матусовського, який наголошує на необхідності

застосування системного підходу до дослідження проблем взаємодії з боку різних юридичних наук [8, с. 159-160].

Комплексність розглядуваного нами питання може бути реалізована, у тому числі необхідністю приділення уваги таким формам взаємодії, як процесуальна та непроцесуальна.

До процесуальних форм взаємодії, які найчастіше використовуються під час розслідування злочинів, В. О. Малярова й Л. В. Дмитрієва відносить, такі:

- здійснення оперативними підрозділами слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій за письмовим дорученням слідчого (ст. 41 КПК України);
- залучення спеціаліста під час проведення слідчих (розшукових) дій;
- проведення судових експертиз (ст.ст. 242-243 КПК України);
- здійснення приводу підозрюваного, свідка (ст. 140 КПК України);
- затримання підозрюваного уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК України);
- законне затримання підозрюваного (ст. 207 КПК України);
- участь понятих у проведенні слідчих (розшукових) дій (п. 7 ст. 223 КПК України);
- використання конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України);
- здійснення розшуку підозрюваного оперативними підрозділами за дорученням слідчого, прокурора (ст. 281 КПК України);
- здійснення заходів безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві (ст. 132 КПК України, ст. 3 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві»);
- виконання адміністрацією місць попереднього ув'язнення вимог слідчого про виклик підозрюваного; передачі скарг, заяв і листів підозрюваного (ст.ст. 13, 21 Закону України «Про попереднє ув'язнення» [9, с. 180].

На подолання протидії досудовому розслідуванню в тій чи іншій мірі можуть спрямовуватись усі наведені в переліку процесуальні форми взаємодії. Водночас ми вважаємо, що без забезпеченням безпеки учасників кримінального судочинства складно, а іноді неможливо отримати від них необхідні у встановленні обставин кримінального правопорушення відомості. При тому забезпечення безпеки може реалізовуватись і затриманням підозрюваних, і викриттям з правовою оцінкою дій осіб, які здійснюють тиск на учасників розслідування тощо. Таким чином, наведене демонструє необхідність комплексного підходу в застосуванні відповідних форм взаємодії.

Не меншої уваги потребує й визначення непроцесуальних форм взаємодії слідчих із оперативними підрозділами, до яких Л. І. Щербина відносить: - спільне планування роботи з розкриття й розслідування кримінальних правопорушень; - використання слідчим результатів ОРД для побудови версій у кримінальному провадженні; - інструктаж оперативних працівників, безпосередньо задіяних у проведенні СРД і НСРД; - взаємний обмін інформацією між слідчими та оперативно-розшуковими підрозділами; - консультації, надання методичних рекомендацій щодо документування протиправних дій тощо [10, с. 115]. Увесь наведений Л. І. Щербиною перелік непроцесуальних форм взаємодії слідчих з оперативними підрозділами може спрямовуватись на отримання інформації як щодо обставин кримінального правопорушення, так і проявів протидії досудо-

вому розслідуванню. Водночас, без належного рівня взаємодії, з обранням необхідних на відповідний момент розслідування її форм, реалізація зазначених видів діяльності може бути ускладненою (унеможливленою).

Обрання форми слідчим має бути мотивовано та обґрунтовано щодо її цільності [11, с. 60-61]. Визначення суб'єктом розслідування форми взаємодії може бути визначено й з урахуванням того, що кожному суб'єкту діяльності притаманний перелік компетенцій, у межах яких застосовуються засоби й методи реалізації певного рівня професійних задач. Усвідомлення необхідності отримання максимально позитивного результату розслідування, обумовлює потребу залучення тих осіб, колом повноважень яких не володіє ініціатор взаємодії (у більшості випадків, суб'єкт розслідування). Тому твердження О. Яковлева, що взаємодія слідчих та оперативних підрозділів, яка реалізується розподілом їх компетенцій [7, с. 219], не може бути нами підтримане, оскільки лише об'єднання компетенцій різних суб'єктів можна розглядати як формування сукупності, у якій складові її компоненти відповідних учасників доповнюють, взаємообумовлюють одні одного.

Особливого значення зазначене набуває в прийнятті слідчим рішення про роздільне чи одночасне дослідження обставин як кримінального правопорушення, так і протидії досудовому розслідуванню із визначенням можливостей учасників взаємодії. Оцінка перспективи здійснення зазначеного має виходити зі сприйняття слідчим факту усвідомлення всіма учасниками взаємодії спільності мети, готовності до застосування заходів і засобів в реалізації поставлених перед ними задач. Наша точка зору підтверджується й іншими науковцями, зокрема Г. А. Матусовського, Є. В. Бодяньського та ін., які зазначають, що спільність мети, завдань, принципів і характеру діяльності об'єднують їх у цілісну систему [12, с. 361]. У цьому випадку можна стверджувати про результати діяльності, що забезпечуються комплексним характером пізнання учасниками взаємодії відповідних обставин.

Напрямки пізнавальної діяльності визначаються, як правило, конкретною слідчою ситуацією, а також низкою чинників, до яких належать: наявність інформації про вчинення протидії підозрюваним; наявністю джерела невідомої інформації про протидію; виявлені взаємозв'язки особи злочинця (посадової особи) з вчиненням протидії слідству [13, с. 9].

Цим формується необхідна для розв'язання відповідних завдань комбінація, сукупність складових якої визначатиметься з огляду на:

- індивідуальний у кожному випадку зміст компетенції учасників взаємодії;
- наявність мотивації в реалізації поставлених завдань уповноваженою особою;
- необхідність врахування факту підпорядкування учасників різним структурним підрозділам одного або різних відомств, що визначає пошук «векторів співпраці» в реалізації спільних завдань;
- уміння правильно ставити цілі та визначати шляхи їх реалізації з урахуванням сформованих на відповідному етапі умов розслідування, а також ситуацій протидії;

- усвідомлення спільного напрямку діяльності та розуміння один одного кожним учасником виконуваних завдань;
- навички прогнозування наслідків у разі внесення змін у склад учасників взаємодії;
- досвід оцінки результативності діяльності як кожного окремого носія компетенцій, так і спільно з іншими.

Водночас зазначене передбачає й чітке розмежування прав та обов'язків суб'єктів взаємодії, що, своєю чергою, забезпечує узгодженість спільної діяльності, у якій участь уповноваженої особи і визначає її керівну роль. Однак, без потреби на цьому не має бути зацентрована увага, що є запорукою формування й підтримання обстановки безконфліктного співробітництва. У даному випадку якість виконання діяльності співробітників є значно вищою, а спосіб контакту партнерів – більш плідним. Відповідно, особистісні відносини, сформовані на основі симпатії, визначатимуть не тільки продуктивний стиль співпраці, а і якісне виконання спільних завдань, чому сприятимуть взаємні високі якості: діловитість, компетентність, організованість, вимогливість, моральність тощо.

Найбільшої потреби у взаємодії правоохоронці й, у першу чергу, уповноважені особи, відчують на початковому етапі розслідування, коли інформації про подію кримінального правопорушення, його учасників, у тому числі тих, котрі здійснюють протидію недостатньо, потребує управління діяльністю власною та визначення напрямків діяльності співробітників, включених у процес взаємодії. Підтвердженням зазначеного є результати проведеного нами дослідження, згідно з якими, за наявності протидії розслідуванню, проанкетовані працівники кримінальної поліції у 27 % випадків, а слідчих підрозділів Національної поліції у 71 % визначили недостатній рівень взаємодії між співробітниками різних служб. Таким чином, наведені відомості демонструють, що уповноважені особи більше зацікавлені у взаємодії, ніж співробітники оперативних підрозділів, що обумовлено необхідністю реалізації суб'єктом розслідування завдань кримінального провадження. Водночас, отримання інформації та оперативне супроводження кримінального провадження є одним із вагомих складових організації взаємодії. Ефективність використання інформації, отриманої оперативним шляхом, значною мірою, залежить від організації взаємодії слідчого й оперативного працівника [14, с. 64]. Так, у першу чергу, оперативним шляхом можуть бути виявлені відомості щодо ступеня ймовірності й інтенсивності тиску на відповідних учасників та/або слідчого, вивчення яких визначатиме шляхи його подолання.

Причому, за фактами вчинення протиправних дій організованих злочинних угруповань із корупційними зв'язками, можливість формування громадської думки, наприклад, у медійному просторі, прояви протидії набувають суттєвого тиску на учасників кримінального провадження. Подолання подібних проявів вимагає відповідного рівня підходу до організації розслідування із приділенням необхідної уваги взаємодії.

Можливості отримання інформації оперативним шляхом обумовлюють необхідність удосконалення взаємодії між співробітниками різних підрозділів

[15, с. 157], що може спрямовуватись на організацію обміну наявними даними. Варто вказати, що за наявності цілі лише в отриманні результату засобом надається другорядне значення. Це передбачає широке використання тиску, вольового спонукання, пов'язаного з грубістю і чванством, явним нехтуванням думками та пропозиціями підлеглих [16, с. 82]. Допущення подібного роду спілкування, ускладнить, а в більшості випадків, унеможливить між відповідними суб'єктами взаємодії отримання та передачу іншим вагомим даних. Так, наприклад, сповіщення про результати проведених заходів, передбачене відповідною формою, зазвичай, письмового рапорту, буде реалізовуватись без супроводження коментарем отриманої інформації [17, с. 94]. Водночас висвітлення відповідним учасником специфіки отримання інформації з припущенням її значення в з'ясуванні певних обставини можуть бути вагомого значення в прийнятті організаційно-управлінських рішень.

Так негайний взаємний обмін отриманою, оперативним та процесуальним шляхом інформацією між взаємодіючими учасниками, забезпечує: - мінімізацію можливості втрати її актуальності, передчасного витоку й стороннього доступу до неї; - цілеспрямоване коригування планів розслідування, - визначення пріоритетності в проведенні слідчих (розшукових) дій, оперативних заходів; - прогнозування спрямованості зусиль протидіючої розслідуванню сторони, - обрання засобів і методів попередження та/ або подолання проявів протидії і т.ін.

Для подолання тиску проанкетованими слідчими підрозділів Національної поліції здійснювались коригування планів: - розслідування шляхом зміни послідовність слідчих (розшукових) дій, їх проведення в максимально стислі терміни, зменшено час на підготовку та аналіз отриманих даних - 69 %; - проведення слідчих (розшукових) дій зі збільшенням переліку питань і тактичних прийомів - 53 %.

Наведені результати дозволяють наголосити, що підготовка не має перетворитися на формальність із вірогідністю упущення з розгляду й оцінки важливих деталей, необхідних для організації розслідування, проведення слідчих (розшукових) дій та, відповідно, подолання проявів протидії з боку зацікавлених осіб. Розширення предмету допиту для з'ясування як змісту кримінального правопорушення, так й обставин вчиненого тиску без належної підготовки також може не мати належних результатів. Таким чином, зменшення часу на підготовку до проведення слідчих (розшукових) дій, а також оцінку отриманих результатів, з мінімізацією погіршення їх якості, можливо, у першу чергу, у випадку здійснення цієї діяльності спільно із співробітниками оперативних підрозділів.

Розглядаючи ефективність взаємодії оперативних і слідчих підрозділів під час розслідування кримінальних проваджень, яка є запорукою успіху в досягненні так званого принципу спільності інтересів, до якого О. В. Грибовський включає виявлення, припинення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, які їх учинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб [18, с. 252],

на нашу думку, має бути доповнений й діяльністю, спрямованою на профілактику, а також подолання з найменшими витратами часу, сил й засобів проявів протидії досудовому розслідуванню.

Таким чином, ефективність співпраці в умовах протидії досудовому розслідуванню може бути оцінена з позиції як профілактики виникнення, так і результативного її подолання. Форми взаємодії (процесуальні, непроцесуальні) мають обиратись із врахуванням доцільності та можливостей їх здійснення учасниками співпраці, з огляду на сформовану слідчу ситуацію, ступінь інтенсивності протидії, оцінки слідчим усвідомленості оперативними працівниками спільності мети, наявного переліку компетенцій для застосування засобів і методів досягнення необхідного рівня професійних задач у реалізації завдань кримінального провадження і т. ін.

Висновки. Взаємодія в умовах протидії досудовому розслідуванню має здійснюватися з позиції сукупності як процесуальної, так і непроцесуальної її форм, що визначатиметься в кожному конкретному випадку, зважаючи на оцінку потреб доцільності та можливості їх реалізації.

Продуктивному стилю співпраці та якісному виконанню спільних завдань можуть сприяти взаємні високі якості: діловитість, компетентність, організованість, вимогливість, моральність і т.ін. її учасників, а також сформованими умовами розслідування, поінформованістю про наявність і ступінь протидії досудовому розслідуванню тощо. Рівень ефективності співпраці в умовах протидії досудовому розслідуванню варто оцінювати з позиції мінімізації можливості виникнення розглядуваних проявів та результативності їх подолання

Подальші наші дослідження спрямовуватимуться на вивчення можливостей слідчо-оперативних груп як форми взаємодії між суб'єктом розслідування та співробітниками підрозділів одного та/або інших відомств у здійсненні подолання протидії розслідуванню.

Використані джерела:

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування [Інтернет-ресурс] URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>. (дата звернення: 11.09.2022)
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Шепітько В. Ю. Криміналістика : Енциклопедичний словник (українсько-російський і російсько-український) / В. Ю. Шепітько. Харків : Право, 2001. 560 с.
4. Бондар В. С. Взаємодія органів досудового розслідування з підрозділами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність у виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. № 1(97). 2022. С. 190-206.
5. Топчій В. В. Взаємодія органів досудового розслідування та оперативних підрозділів у складі слідчо-оперативних груп. *Юридичний вісник. Серія «Повітряне і космічне право»*. 2014. № 4. С. 138-143.

6. Комарова М. В. Правові та організаційні засади обшуку у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 256 с.
7. Яковлев О. Взаємодія слідчого з оперативними підрозділами під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2017. № 1. С. 217–224.
8. Матусовский Г. А. Экономические преступления: криминалистический анализ / Г. А. Матусовский. Харьков : Консум, 1999. 480 с.
9. Мальярова В. О., Дмитрисва Л. В. Види і форми взаємодії під впливом нового кримінального процесуального законодавства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2017. Серія ПРАВО. Випуск 43. Том 2. С.179-182.
10. Щербина Л. І. Взаємодія органів досудового слідства з оперативними підрозділами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція, 2015. Вип. 14 (2). С. 114-116.
11. Бойко О. П. Взаємодія слідчих Національної поліції України з підрозділами карного розшуку на досудовому провадженні: монографія / О. П. Бойко, В. В. Рогальська. Дніпро. Видавець Біла К. О., 2018. 180 с.
12. Матусовський Г. А., Бодяньський Є. В. та ін. Правоохоронні органи у боротьбі з організованою злочинністю: компетенція та взаємодія. *Питання боротьби зі злочинністю: Збірник наукових праць*. Харьков : Право. 1998. № 2. С. 19-61.
13. Оргинський В. Засоби подолання протидії під час розслідування злочинів у сфері службової діяльності *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2018. № 894. С. 4-10. URL : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/aug/17830/3.pdf>.
14. Лукьянчиков Е. Д. Тактические приемы реализации информации, полученной в результате осуществления оперативно-розыскных мероприятий / Лукьянчиков Е. Д. *Актуальные вопросы получения, оценки и использования информации в оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел : межвуз. сб. науч. трудов*. Киев : НИИРГО КВШ МВД СССР им. Ф. Э. Дзержинского, 1986. 196 с.
15. Плетенець В. М. Теоретичні та праксеологічні засади подолання протидії досудовому розслідуванню : монографія / В. М. Плетенець. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 424 с.
16. Виноградський М. Д., Шканова О. М. Організація праці менеджера: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2002. 518 с.
17. Плетенець В. М. Стиль керівництва як фактор управлінської діяльності керівника слідчо-оперативної групи в подоланні протидії розслідуванню. *Прикарпатський юридичний вісник*. № 3(32). 2020. 108 с.
18. Грибовський О. В. Взаємодія оперативних і слідчих підрозділів під час виявлення, припинення та розслідування неправомірної вигоди. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. № 1. С. 246–254.

References:

1. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [Internet-resurs]. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yikh-dosudovogo-rozslidu-vannya-2>. [in Ukrainian].
2. Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. Kyiv; Irpin : VTF «Perun». [in Ukrainian].

3. Shepitko V. Yu. Kryminalistyka : Entsyklopedychny slovnyk (ukrainsko-rosiiskyi i rosiisko-ukrainskyi) / V. Yu. Shepitko. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian].

4. Bondar, V. S. (2022) Vzaiemodiia orhaniv dosudovoho rozsliduvannia z pidrozdilamy, yaki zdiiisniuut operatyvno-rozshukovu diialnist u vyivlenni ta rozsliduvanni kryminalnykh pravoporushen u sferi obihu narkotychnykh zasobiv. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav imeni E.O. Didorenka – Bulletin of the Luhansk State University of Internal Affairs named after E.O. Didorenko*, 1(97), 190-206. [in Ukrainian].

5. Topchiï, V. V. (2001) Vzaiemodiia orhaniv dosudovoho rozsliduvannia ta operatyvnykh pidrozdiliv u skladi slidcho-operatyvnykh hrup. Yurydychny visnyk. Seriiï «Povitriane i kosmichne pravo» – *Juridichnij visnik. Series "Povitriane and kosmichne pravo"*, 4, 138–143. [in Ukrainian].

6. Komarova, M. V. (2019) Pravovi ta orhanizatsiini zasady obshuku u kryminalnomu provadzhenni. *Doctor's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

7. Jakovlev, O. (2017) Vzaiemodiia slidchoho z operatyvnymy pidrozdilamy pid chas provedennia slidchykh (rozshukovykh) diï. *Naukovyi chasopys Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy - Scientific journal of the National Academy of the Prosecutor's Office of Ukraine*, 1, 217–224. [in Ukrainian].

8. Matusovskij, G. A. (1999) Jekonomycheskie prestuplenija: krimynalysticheskij analiz / G. A. Matusovskij. Kharkiv : Konsum. [in Russian].

9. Maliarova, V. O., Dmytriïeva, L. V. (2017) Vydy i fopmy vzaiemodiï pid vplyvom novoho kpyminalnoho ppoatsecualnoho zakonodavctva. *Haykovyi vicnyk Uzhhopodckoho natsionalnoho univepcytety - Nutcracker of the Uzhhopodsk National University. Cepiia PPABO, issue 43, vol. 2, 179-182*. [in Ukrainian].

10. Shcherbyna, L. I. (2015) Vzaiemodiia orhaniv dosudovoho slidstva z operatyvnymy pidrozdilamy. *Naukovyi visnyk Mizhmarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriiï : Yurydychni nauky - Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence, issue 14 (2), 114-116*. [in Ukrainian].

11. Boiko, O. P. (2018) Vzaiemodiia slidchykh Natsionalnoi politsii Ukrainy z pidrozdilamy karnoho rozshuku na dosudovomu provadzhenni: monohrafiia / O. P. Boiko, V. V. Rohalska. Dnipro. Vydavets Bila K. O. [in Ukrainian].

12. Lukyanchikov, E. D., Bodianskyi, Ye. V. at el. (1998) Pravoohoronnï orhany u borotbi z orhanizovanouï zlochynnistiu: kompetensiia ta vzaiemodiia. *Pytannia borotby zi zlochynnistiu: Zbirnyk naukovykh prats - The issue of combating crime: Collection of scientific papers*, 2, 19-61. Kharkiv : Pravo. [in Ukrainian].

13. Ortynskyi, V. (2018) Zasoby podolannia protydii pid chas rozsliduvanniazlochyniv u sferi sluzhbovoi diialnosti. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*. Seriiï: Yurydychni nauky - *Bulletin of the Lviv Polytechnic National University. Series: Legal Sciences*, 894, 4-10. URL : <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/avg/17830/3.pdf>. [in Ukrainian].

14. Lukyanchikov, E. D. (1986) Takticheskie priemy realizacii informacii, poluchennoj v rezultate osushhestvleniya operativno-rozysknykh meropriyatij / Lukyanchikov E. D. Aktualnye voprosy polucheniya, ocenki i ispolzovaniya informacii v operativno-rozysknoj deyatelnosti organov vnutrennih del : mezhvuz. sb. nauch. trudov. Kyiv : NIIRIO KVSh MVD SSSR im. F. E. Dzerzhinskogo. [in Russian].

15. Pletenets, V. M. (2020) Teoretychni ta prakseolohichni zasady podolannia protydii dosudovomu rozsliduvanniu : monohrafiia / V. M. Pletenets. Odesa : Vydavnychi dim «Helvetyka». [in Ukrainian].

16. Vynohradskyi, M. D., Shkanova, O. M. (2002) Orhanizatsiia pratsi menedzhera: navchalnyi posibnyk. Kyiv : Kondor. [in Ukrainian].

17. Pletenets, V. M. (2020) Styl kerivnytstva yak faktor upravlinskoï diialnosti kerivnyka slidcho-operatyvnoi hrupy v podolanni protydii rozsliduvanniu. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk - Prykarpatsky legal bulletin*, 3(32), 108. [in Ukrainian].

18. Hrybovskiy, O. V. (2015) Vzaiemodiia operatyvnykh i slidchykh pidrozdiliv pid chas vyivlennia, pryypynennia ta rozsliduvannia nepravomirnoi vyhody. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 246–254. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 12.09.2022

Pletenets V., Doctor of Law, Associate Professor, Professor of the Department of criminalistics and pre-medical training of Dnepropetrovsk State University of Internal Affairs (Dnipro, Ukraine)

PECULIARITIES OF THE INTERACTION OF INVESTIGATIVE BODIES OF THE NATIONAL POLICE WITH CRIMINAL INVESTIGATION UNITS IN INCREASING THE EFFECTIVENESS OF OVERCOMING OPPOSITION TO THE INVESTIGATION

The article discusses the features of interaction of the investigator with operational staff in the conditions of countering the investigation. On the basis of the survey conducted by the staff of operational and investigative units, it is noted that the latter are more interested in cooperation, which is due to the impossibility of solving the tasks of criminal proceedings only by conducting investigative (search) Action without action. It is noted the need to develop a productive style of cooperation, based on the quality performance of common tasks, mutual high qualities of employees. It is emphasized that interacting actors have a good understanding not only of each other but also of their joint activities.

It is emphasized that each entity has a list of competences, within which the means and methods of implementing a certain level of professional tasks are applied. It is noted that the awareness of the need to obtain the most positive result of the investigation requires the involvement of those persons whose terms of reference do not belong to the initiator of the interaction (in most cases the authorized person). This forms the necessary combination for solving the respective tasks, the totality of which will be determined taking into account: - Individual in each case the competence of the participants in the interaction; - the presence of motivation in the implementation of tasks by the authorized person; - the need to take into account the fact of subordination of participants to different structural subdivisions of one or different departments, which determines the search for «vectors of cooperation» in the implementation of joint tasks; The ability to correctly set goals and define ways of their implementation, taking into account the conditions of investigation at the appropriate stage, as well as situations of opposition; Awareness of the joint direction of activities and understanding of each other's tasks; - the skills to predict the consequences, in case of changes in the composition of the participants of the interaction; - the experience of assessing the performance of each individual bearer of competences, and together with others.

It is emphasized that personal relations, established on the basis of sympathy, will determine not only productive style of cooperation, but also qualitative performance of common tasks, which will be promoted by mutual high qualities: efficiency, competence,

Organization, discipline, morality. It is noted that the effectiveness of cooperation in countering pre-trial investigation can be evaluated from the standpoint of both prevention and effective overcoming of manifestations of opposition to pre-trial investigation.

Keywords: organization of activity, investigative (search) actions, productive cooperation, competencies, opposition to pre-trial investigation, evaluation of effectiveness of cooperation.

DOI: 10.33766/2524-0323.99.283-294

УДК: 343.98

Степанюк Р. Л., доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Харків, Україна)

e-mail: stepanuk2@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8201-4013>

Перлін С. І., кандидат юридичних наук, доцент, радник Голови Національної поліції України (м. Харків, Україна)

e-mail: vladlenperlin@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9397-2738>

ЦИФРОВА КРИМІНАЛІСТИКА Й УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ТЕХНІКИ В УКРАЇНІ

З кожним роком зростають потреби правоохоронних органів в ефективних інструментах виявлення, вилучення, дослідження та використання в доказуванні цифрових доказів. У криміналістичній науці останніх десятиліть цифрова криміналістика є одним із найбільш актуальних напрямів розвитку. Цифрова криміналістика (digital forensics) є галуззю судових наук, що являє собою систему наукових методів дослідження цифрових доказів з метою сприяння виявленню та розслідуванню кримінальних правопорушень. Водночас у вітчизняній системі криміналістики відповідні засоби та методи належного місця досі не знайшли.

Авторами проаналізовано думки українських науковців щодо місця цифрової криміналістики в системі криміналістичної науки. Обґрунтовано, що в існуючій моделі криміналістики в Україні є нагальна потреба формування окремої галузі криміналістичної техніки, яка включає засоби і методи дослідження цифрових доказів. Це значно спрощує завдання з інтеграції досягнень цифрової криміналістики у вітчизняну систему криміналістики, оскільки, з одного боку, не вимагає перегляду самої системи, а з іншого – дозволяє швидко впровадити більшість відповідних наукових положень і практичних рекомендацій. Зміст розділу криміналістичної техніки, присвяченого криміналістичному дослідженню цифрових доказів, має включати наукові положення цифрової криміналістики як галузі судових наук, адаптованих до реалій вітчизняної правоохоронної практики та криміналістичної теорії. Не варто ототожнювати цифрову криміналістику із застосуванням цифрових технологій у криміналістиці, з методиками розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із комп'ютерною інформацією, або визначати її окремою частиною вітчизняної моделі криміналістики як прикладної юридичної науки та навчальної дисципліни. Цифрова криміналістика є галуззю